

چهل حدیث در باره‌ی توحید

مؤلف: دارالقاسم

مترجم: پدram اندایش

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 1

بِسْمِ اللَّهِ

الرحمن الرحیم

شکر و ستایش برای الله تعالی

است و او [برای بندگان] کافی می‌-

باشد و صلوات و سلام بر بنده و

فرستاده‌ی او محمد مصطفی و بر آل و

اصحابش و کسانی که از او تبعیت

می‌کنند و اما بعد:

از نعمتهایی که الله تعالی به ما

داده است، میسر شدن راه‌های خیر

برای ما و مهیا فرمودن موجبات

12/چهل حدیث درباره‌ی توحید

رحمت او می‌باشد و از بزرگترین نعمتهای او این است که به ما، برای اطاعت از او و خدمت نمودن به دینش و عمل نمودن به سنتش توفیق داده است. از بزرگترین اطاعتها و محبوبترین مسائلی که باعث نزدیک شدن به الله تعالی می‌شود، همان عبادت او، به صورت یکتا و بدون شریک است و یکتا دانستن الله سبحانه در عبادت و اطاعت می‌باشد؛ به همین دلیل کتابی نوشتم که در آن

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 3

چهل حدیث درباره‌ی توحید آمده است تا از طرف من، در این امر دین مشارکتی وجود داشته باشد، امری که اصل دین، ستون آن و سبب نجات، کامیابی و رستگاری در دنیا و آخرت می‌باشد. به صورت چهل گانه می‌باشد، همان گونه که امام نووی رحمه الله «الأربعین» و امام هروری، «الأربعین فی دلائل التوحید»، امام طوسی ابی حسن محمد بن أسلم، «الأربعین» و امام ابی الفرج محمد بن

4//چهل حدیث درباره‌ی توحید

عبد الرحمن، «الأربعین فی الجهاد» و
ابن عساکر، «الأربعین فی مناقب
أمهات المؤمنین» و ابن حجر،
«الإمتاع بالأربعین المتباینه السماع» و
بیهقی، «الأربعون الصغری» و عراقی،
«الأربعون العشاریه» و ابن القاسم
علی بن حسن بن هبه الله، «الأربعون
فی الحث علی الجهاد» و دیگران در
کتابهای خود چهل حدیث آورده‌اند.

منطق آن علماء این گونه بوده

است که چهل حدیث را درباره‌ی

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 5

فضیلت چیزی از رسول الله ﷺ آورده -
اند و چه بسا که در کتابهای آنها
حدیث ضعیف نیز وجود دارد و من
نیز چهل حدیث آورده‌ام تا به آنها
نزدیک شوم، زی را در حدیثی که
سیوطی رحمه الله در تفسیرش آورده
است و ابی نعیم آن را ارزش داده
است، آمده است که ابن مسعود از
رسول الله ﷺ روایت کرده است: «من
حفظ علی امتی أربعین حدیثا، ینفعهم
الله بها، قیل له: ادخل من ای أبواب

6//چهل حدیث درباره‌ی توحید

الجنة شئت» (کسی که برای امت من
چهل حدیث حفظ کند، الله [تعالی]
توسط آن به آنها منفعت می‌رساند و
به او گفته می‌شود: از هر کدام از
دربهای بهشت می‌خواهی [به آن]
داخل شو!)^(۱).

بیهقی در شعب الإیمان از
ابوهریره رضی الله عنه آورده است که رسول الله صلی الله علیه و آله

(1) انظر: الدر المنثور (7/266)، وانظر:

الأربعون حديثاً، لأبي القاسم علي بن
الحسن بن هبة الله (رقم 4).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 7

فرمود: «من حفظ علی امتی أربعین حدیثا فیما ینفعهم من أمر دینهم بعثه الله یوم القیامه من العلماء، وفضل العالم علی العابد سبعین درجه. الله أعلم بما بین کل درجتین» (شخصی که برای امت من چهل حدیث را حفظ کند که به آنها با امر دینشان منفعت برساند، الله [تعالی] روز قیامت او را از [زمره‌ی] علماء مبعوث می‌فرماید و فضیلت عالم بر عابد هفتاد درجه می‌باشد. الله عالمترین است که چه [فاصله‌ای] بین

8//چهل حدیث درباره‌ی توحید

درجات می‌باشد)^(۱).

تمام رازی در فوائدها از ابن عباس رضی الله عنهما آورده است که پیامبر ﷺ فرمود: «من حفظ علی امتی أربعین حدیثاً من السنه کنت له شفیعاً یوم القیامه» (شخصی که برای امت من چهل حدیث از سنت را حفظ کند، برای او در روز قیامت شفاعت کننده می‌باشم)^(۲).

(1) شعب الإیمان (2/ 270 رقم 1725).

(2) الفوائد (2/ 141 رقم 1368).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 9

همچنین از انس بن مالک رضی الله عنه

روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه و آله

فرمود: «من حمل من أمتی أربعین

حدیثاً بعثه الله يوم القيامة فقیهاً عالماً»

(کسی از امت من که چهل حدیث

حفظ کند، الله [تعالی] او را در روز

قیامت فقیه و عالم محشور

می‌فرماید)^(۱).

أبو القاسم علی بن حسن بن هبة

(1) انظر: الفوائد لتمام الرازی (2/141 رقم

10//چهل حدیث درباره‌ی توحید

الله از ابودرداء رضی الله عنه آورده است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «من حفظ علی امتی أربعین حدیثاً من أمر دینها بعثه الله فقیهاً، وکنت له یوم القیامه شافعاً وشهیداً» (کسی که برای امت من چهل حدیث از امور دینش را حفظ کند، الله [تعالی] او را فقیه مبعوث می‌فرماید و برای او در روز قیامت، شفاعت کننده و شاهدی می‌باشم)^(۱).

(1) أربعون حدیثاً (رقم 1).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 11

همچنین از معاذ بن جبل رضی الله عنه

روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه و آله

فرمود: «من حفظ علی امتی أربعین

حدیثاً من أمر دینها بعثه الله یوم

القیامه فی زمرة الفقهاء والعلماء»

(کسی که برای امت من چهل حدیث

از امر دینش را حفظ نموده باشد، الله

[متعال] در روز قیامت او را در زمره-

ی فقیهان و علماء مبعوث می‌نماید)^(۱).

(1) أربعون حدیثاً (رقم 2).

12//چهل حدیث درباره‌ی توحید

همچنین از ابن عباس رضی الله عنهما روایت کرده است که رسول الله ﷺ فرمود: «من حفظ علی أمتی أربعین حدیثاً من السنة كنت له شفیعاً یوم القیامة» (شخصی که برای امت من چهل حدیث از سنت را حفظ کند، برای او در روز قیامت شفاعت کننده - ای می باشم)^(۱).

(1) أربعون حدیثاً (رقم 3) وانظر: الأربعین

لأبی الحسن الطوسی (رقم 45) وفوائد

تمام (رقم 1368).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 13

خطیب بغدادی درباره‌ی شرف
اهل حدیث با سندش از انس بن
مالک رضی الله عنه آورده است که رسول الله صلی الله علیه و آله
فرمود: «من حفظ علی امتی أربعین
حدیثاً مما یحتاجون إلیه من الحلال
والحرام کتبه الله فقیهاً عالماً» (کسی
که برای امت من چهل حدیث را حفظ
کند که به آن احتیاج دارند و درباره‌ی
حلال و حرام می‌باشد، الله [تعالی] او

14//چهل حدیث درباره‌ی توحید

را فقیه و عالم محسوب می‌دارد)^(۱).

مناوی رحمه الله گفته است: «من

حفظ علی امتی» به این معناست که

برای آنها با تخریج و سند، آن را نقل

کند. «أربعین حدیثاً» چهل حدیث از

سنت صحیح یا حسن و گفته شده

است: یا ضعیف باشد و از فضایل

اعمال باشد. «كنت له شفیعاً وشهیداً

(1) شرف أصحاب الحدیث (ص 19) وانظر:

الأربعین لأبی الحسن الطوسی (رقم

44) وفوائد تمام (رقم 1369).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 15

یوم القيامة» (برای او در روز قیامت شفاعت کننده و شاهی خواهی بود).
در روایتی دیگر: «کتب فی زمره العلماء وحشر فی زمره الشهداء» (او را در زمره‌ی علماء می‌نویسد و او را در زمره‌ی شهیدان مبعوث می‌نماید).
در روایتی دیگر: «بعثه الله یوم القيامة فی زمره الفقهاء والعلماء» (الله [تعالی] او را در روز قیامت در زمره‌ی فقیهان و علماء مبعوث می‌نماید).

اصفهانی گفته است: در این باره

16//چهل حدیث درباره‌ی توحید

اختلاف نظر وجود دارد، بعضی این گونه برداشت کرده‌اند که چهل حدیث درباره‌ی احکام باشد و بعضی برای آن شرط گذاشته‌اند که طعنه به آن وارد نباشد و از بدگویی سالم بماند و بعضی دیگر این گونه برداشت کرده‌اند، احادیثی باشد که در عرفان آمده است و درباره‌ی آداب درون و معامله باشد و بعضی دیگر گفته‌اند: احادیثی باشد که پرهیزگاران را اصلاح نماید و با حال اهل بینش موافق باشد. تمامی

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 17

این موارد درست است و به حقیقت یقین بنده، از آنچه الله [تعالی]، برای اهل اطاعت از ثواب بردن در سرزمین حساب و کتاب وجود دارد، بر می‌گردد. هر کس به یکی از این برداشتها روی کند، حدیث را با جدیت و کوشش حفظ می‌کند و به دنبال معرفت و هدایت می‌رود و به چیزی می‌رسد که الله [تعالی] توسط رسولش ﷺ به آن برای روز قیامت وعده داده است... ابن عساکر گفته

18//چهل حدیث درباره‌ی توحید

است: احادیثی از علی، عمر، انس، ابن عباس، ابن مسعود، ابوامامه، ابودرداء و ابو سعید رضی الله عنهما روایت شده است که همگی آنها صحیح نمی‌باشند، ولی زیاد بودن سلسله راوی حدیث آن را تقویت می‌کند. بهترین سلسله راوی به معاذ رضی الله عنه بر می‌گردد که البته سند آن ضعیف است و آن این حدیث است: «من حفظ علی امتی أربعین حدیثاً من سنتی، ونقلها إلیهم أدخلته يوم القيامة فی شفاعتی» (کسی که برای

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 19

امت من چهل حدیث از سنت مرا حفظ کند و آن را برای آنها بیان دارد، روز قیامت، شفاعت من شامل حال او می‌شود). بدین صورت که اگر آن را نقل نکند، شامل این وعده نمی‌شود و آن وقتی است که با قلب آن حفظ شود و به امت توسط آن سود برسد... اگر آن را با سندهایش و کوشش نقل کند، همان گونه بخاری (بخارایی) و مانند او این کار را کرده‌اند با برترین حالت نقل، آن را نقل کرده است و اگر

20 // چهل حدیث درباره‌ی توحید

از کتابهای آنها استفاده کند، مانند «المصنف» این وعده به او می‌رسد و اگر به مانند آنها آن را حفظ نکند و فقط در کتابی آن را بیابان دارد که به سختی برای تخریب آن صورت نگرفته است، واقع شدن این وعده برای او به مانند حالت‌های قبل نمی‌باشد و فقط اجر آوردن آن حدیث در کتاب را خواهد بُرد و اجر آوردن سند آن را نخواهد داشت، به طور کلی کسی که آن را به صورت کامل حفظ

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 21

نکند، وعده‌ای کامل برای او واقع نمی‌شود. عز بن جماعه آن را را ذکر کرده است^(۱).

وی رحمه الله گفته است: «من حمل من» (کسی که از ... را بردارد) و در روایتی: «عن أمتی أربعین حدیثاً بعثه الله» (برای امت من چهل حدیث را، الله [متعال] او را [به طوری مبعوث] می‌نماید) و در روایتی: «لقی

(1) انظر: فیض القدیر، للمناوی (6/119).

22//چهل حدیث درباره‌ی توحید

الله يوم القيامة فقيهاً عالماً» (روز قیامت الله [تعالی] را در حالی دیدار می‌کند که فقیه و عالم است) به این معناست: روز قیامت در زمره‌ی فقیهان و علماء محشور می‌شود یا آن که ثوابی به مانند فقیه و عالم برای او خواهد بود و او در درجه‌ی آنها قرار می‌گیرد و از او به علت روایت حدیث و حفظ آن ستایش بزرگی صورت

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 23

می‌گیرد^(۱).

این چهل حدیث را جمع نموده‌ام
در حالی که به الله تعالی گمان نیک
می‌برم که امید مرا به ناامیدی تبدیل
نکند و مرا از اجر و ثواب محروم
نسازد و امیدم به او سبحانه می‌باشد
که این عمل را قبول فرماید و توسط
آن به امت، توفیق حفظ آن و شرح آن
و عمل به آن را بدهد و مقدر فرماید

(1) انظر: فیض القدر للمناوی (122/6).

که آن انتشار یابد و پخش شود، همان گونه که آن را برای اربعین نووی مقدر فرمود. البته من به فضیلت، علم و عمل او نمی‌رسم، ولی گفته شده است: «تشابه به افراد گرامی از رستگاری است» و نیکوتر از این سخن و برتر از آن این سخن رسول گرامی ماست که فرموده است: «المرء مع من أحب» (شخص با کسی خواهد بود که او را

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 25

دوست می‌دارد)^(۱).

از الله سبحانه درخواست می‌-
نمایم که طول عمر دهد و شرح، بیان
فضیلت و تأمل در معانی و دلایل آن
را برای من میسر فرماید، تا توسط آن
به افراد نزدیک و دور سود رساننده
شود و او بر این کار توانا است و در
اجابت کردن آن قدرتمند است. او
سبحانه مولای من است و نیک‌یاری

(1) أخرجه البخاری (رقم 6168) ومسلم

رسانی می‌باشد و آخرین دعای من
این است که شکر و ستایش برای الله
پروردگار جهانیان است.

1 - ابوهریره رضی الله عنه گفته است:

مردی بادیه نشین نزد پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و
گفت: مرا به عملی راهنمایی فرما که
اگر آن را انجام دهم داخل بهشت
می‌شوم، فرمود: «تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ
بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ وَتُؤَدِّي
الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومُ رَمَضَانَ» (الله
[متعال] را عبادت کن و ذره‌ای به او

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 27

شُرک نورز و نمازهای واجب را
بخوان و زکات واجب را ادا کن و
رمضان روزه بگیر!) گفت: قسم به
کسی که جان من در دست اوست، بر
این نمی‌افزایم. وقتی رفت، پیرامبر صلی الله علیه و آله
فرمود: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ
مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا» (کسی
که شاد می‌شود که به مردی از اهل
بهشت بنگرد به این [مرد] نگاه

کند!)^(۱).

2 - از انس رضی الله عنه آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله

فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ لَأَهْوَنَ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا لَوْ أَنَّ لَكَ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ كُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَقَدْ سَأَلْتُكَ مَا هُوَ أَهْوَنُ مِنْ هَذَا وَأَنْتَ فِي صُلْبِ آدَمَ أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي فَأَبَيْتَ إِلَّا الشُّرْكَ» (الله [تعالی] به کسی از اهل آتش جهنم که سبکترین عذاب را

(1) أخرجه البخاری (رقم 1397)، ومسلم

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 29

دارد می‌فرماید: آیا اگر آنچه بر روی زمین که نزد تو بود را حاضری بدهی تا از [عذاب] رهایی یابی؟ می‌گوید: بله، می‌فرماید: من آسانتر از آن را از تو خواستم و تو از کمر آدم هستی که به من شرک نورزی و نافرمانی کردی و شرک ورزیدی^(۱).

3 - عبد الله بن مسعود رضی الله عنه گفته

است: وقتی نازل شد: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا

(1) أخرجه البخاری (رقم 3334)، ومسلم

(رقم 2805).

وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ ﴿۸۲﴾

[الأنعام: 82] (کسانی که ایمان آورده -

اند و ایمان آنها با ظلمی نیامیخته

است) گفتیم: ای رسول الله! کدام یک

از ما به خودش ظلم نمی‌کند؟! قال:

«قَالَ لَيْسَ كَمَا تَقُولُونَ ﴿۸۲﴾ لَمْ يَلْبِسُوا

إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ ﴿۸۲﴾ بِشِرْكِ أَوْلَمَ تَسْمَعُوا

إِلَى قَوْلِ لُقْمَانَ لِبْنِهِ: ﴿۸۲﴾ يَا بَنِيَّ لَا

تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿۸۲﴾

[لقمان: 13]» (این گونه نیست که می -

گویید، (ایمان آنها با ظلمی نیامیخته

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 31

است)، [منظور از ظلم] شرک است.
آیا سخن لقمان به پسرش را نشنیده -
اید: (ای پسرم به الله [متعال] شرک
نورز! همانا شرک ظلمی بزرگ
است))^(۱).

4 - ابوایوب انصاری رضی الله عنه گفته

است: مردی گفت: ای رسول الله! مرا
از عملی باخبر فرما که مرا داخل
بهشت می‌کند! مردم گفتند: چه می -

(1) أخرجه البخاری (رقم 3360)، ومسلم

خواهد، چه می‌خواهد؟! رسول الله ﷺ فرمود: «أَرَبٌ مَّا لَهُ» (نیازی دارد چه می‌خواهد) و پیامبر ﷺ فرمود: «تَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكْ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصِلَ الرَّحِمَ ذَرْهًا» (به الله [متعال] ذره‌ای شرک نورز و نماز برپا دار و زکات بده و صله‌ی رحم کن [و] آن [لگام شتر مرا] رها کن) و گفته است: گویی او بر روی شترش

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 33

بود^(۱).

در روایتی دیگر آمده: باید به نشینی نزد رسول الله ﷺ رفت و او در سفر بود و لگام شتر او را گرفت، سپس گفت: ای رسول الله! ای محمد! مرا از چیزی باخبر فرما که مرا به بهشت نزدیک می‌کند و مرا از آتش جهنم دور می‌سازد، پیامبر ﷺ خودداری کرد و سپس به اصحابش ﷺ

(1) أخرجه البخاری (رقم 5983).

نگریست و فرمود: «لَقَدْ وَفَّقَ أَوْ لَقَدْ هُدِيَ» (همانا او توفیق یافت یا همانا او هدایت شد) گفت: چگونه؟ گفتم: آن را تکرار کرد؟ و پیامبر ﷺ فرمود: «تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ دَعِ النَّاقَةَ» (الله را عبادت کن و ذره‌ای به او شرک نورز و نماز برپا دار و زکات بده و صله‌ی رحم بجا بیاور [و] شتر

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 35

[مرا] رها کن^(۱).

5 – انس بن مالک رضی الله عنه گفته است

که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قَالَ اللَّهُ
تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا
دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا
كَانَ فِيكَ وَلَا أُبَالِي يَا ابْنَ آدَمَ لَوْ
بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ
اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ وَلَا أُبَالِي يَا ابْنَ
آدَمَ إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ

(1) أخرجه مسلم (رقم 13).

خَطَايَا ثُمَّ لَقَيْتَنِي لَأُتْرِكُ بِسَيِّئَاتِي
لَأَتَيْتَكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً» (الله تبارک و
تعالی می‌فرماید: ای فرزند آدم! تا
زمانی که مرا بخوانی و به من امید
داشته باشی؛ تو را می‌آمزم، هر چه
در تو می‌خواهد وجود داشته باشد و
از آن پروایی ندارم. ای فرزند آدم!
اگر گناهان تو به بلندای آسمان برسد،
سپس از من طلب آموزش نمایی، تو
را می‌آمزم و پروایی از آن ندارم. ای
فرزند آدم! اگر به اندازه‌ی کلاغهای

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 37

روی زمین خطا کرده باشی، سپس به دیدار من به حالی برسی که ذره‌ای به من شرک نوززیده باشی، برای تو یک کلاغ باقی می‌گذارم و آن آمرزش است^(۱).

6 – معاذ بن جبل رضی الله عنه گفته است:

همراه پیامبر صلی الله علیه و آله در سفر بودم، روزی به او نزدیک شدم و ما در راه بودیم، گفتم: ای رسول الله! مرا از چیزی

(1) أخرجه الترمذی (رقم 3540) وقال: هذا

با خبر فرما که با عمل کردن به آن
داخل بهشت شوم و مرا از آتش جهنم
دور کند. فرمود: «لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ
عَظِيمٍ وَإِنَّهُ لَيَسِيرٌ عَلَى مَنْ يَسَّرَهُ اللَّهُ
عَلَيْهِ تَعَبُ اللَّهِ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا
وَتَقِيمُ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصُومُ
رَمَضَانَ وَتَحُجُّ الْبَيْتَ ثُمَّ قَالَ أَلَا أَدُلُّكَ
عَلَى أَبْوَابِ الْخَيْرِ الصَّوْمِ جَنَّةٍ وَالصَّدَقَةِ
تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ
وَصَلَاةُ الرَّجُلِ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ» (از
چیز بزرگی پرسیدی و آن برای کسی

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 39

که الله [تعالی] آن را آسان نموده است،
آسان می‌باشد. الله [متعال] را عبادت
کن و ذره‌ای به او شرک نوز و نماز
برپا دار و زکات بده و ماه رمضان
روزه بگیر و حج بیت الله الحرام را
بجا آور، - سپس فرمود: - آیا تو را
به درب‌های خیر راهنمایی نکنم؟
روزه سپر است و صدقه خطاها را
خاموش می‌کند همان گونه که آب
آتش را خاموش می‌کند و نماز
شخصی در دل شب) سپس تلاوت

فرمود: ﴿تَتَجَافَى جُنُوبَهُمْ عَنِ
الْمَضَاجِعِ﴾ (پهلوهای آنها از
رختخواب جدا می‌شود) تا آن که
رسید به: ﴿يَعْمَلُونَ﴾ [السجدة: 15 –
17] (می‌دانند) سپس فرمود: «أَلَا
أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الْأَمْرِ كُلِّهِ وَعَمُودِهِ
وَذُرْوَةِ سَنَامِهِ؟» (آیا تو را باخبر
نسازم که اصل تمامی امور و ستون
آن و قله‌ی آن چه می‌باشد؟) گفتم:
بله، ای رسول الله! فرمود: «رَأْسُ الْأَمْرِ
الْإِسْلَامُ وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ وَذُرْوَةُ سَنَامِهِ

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 41

الْجِهَادُ» (اصل امور اسلام) تسلیم امر
الله تعالی شدن) و ستون آن نماز و
قله‌ی آن جهاد است) سپس فرمود:
«أَلَا أُخْبِرُكَ بِمَلَاكِ ذَلِكَ كُلِّهِ؟» (آیا
تو را باخبر نسازم که چه چیزی
تمامی آن را پُر می‌کند؟) گفتم: بله این
پیامبر الله! زبانش را گرفت و فرمود:
«كُفَّ عَلَيْكَ هَذَا» (از این خودداری
کن!)، گفتم: ای پیامبر الله! آیا با به
واسطه‌ی آنچه می‌گوییم، مؤاخذه می-
شویم؟ فرمود: «ثَكَلْتِكَ أُمَّكَ يَا مُعَاذُ

وَهَلْ يَكْبُ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلَيَّ
وَجُوهِهِمْ أَوْ عَلَيَّ مَنَاخِرِهِمْ إِلَّا حَصَائِدُ
أَلْسِنَتِهِمْ» (مادرت بی‌فرزند شود ای
معاذ! و آیا مردم را بر صورتهایشان یا
بر بینی‌هایشان چیزی در آتش جهنم
واژگون می‌کند، مگر ما حاصل
زبانهایشان)^(۱).

(۱) أخرجه الترمذی (رقم 2616) والنسائی
فی سننه الکبری (رقم 11330) وابن
ماجه (رقم 3973) وقال الترمذی: هذا
حدیث حسن صحیح، وصححه الألبانی

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 43

7 - سفیان بن عبد الله ثقفی گفته

است: گفتم: ای رسول الله! به من

سخنی در اسلام را بگو که بعد از تو

آن را از کسی نپرسم! فرمود: «قُلْ

أَمَنْتُ بِاللَّهِ فَاسْتَقِمُّ» (بگو به الله ایمان

آوردم، سپس استقامت بورز) ^(۱).

از عمر بن خطاب رضی الله عنه روایت شده

است که این آیه را تلاوت نمود: ﴿إِنَّ

=

فی صحیح الجامع (5136).

(1) أخرجه مسلم (رقم 38).

الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا ﴿۱﴾

[فصلت: 30] (کسانی که گفتند:

پروردگار ما الله است و سپس

استقامت ورزیدند) معنای استقامت

ورزیدن، قسم به الله، روباه صفت

نبودن است. از ابوبکر صدیق رضی الله عنه

روایت شده است که او گفت: ذره‌ای

به الله شرک نورزیده باشند^(۱).

8 - عبادۀ بن صامت رضی الله عنه گفته

(1) أخرجه ابن جرير الطبري (73/24).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 45

است، رسول الله ﷺ در حالی که گروهی از صحابه دور او بودند، فرمود: «بَايَعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ وَلَا تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلَا تَعْصُوا فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا ثُمَّ سَتَرَهُ اللَّهُ فَهُوَ إِلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ وَإِنْ

شَاءَ عَاقِبَهُ» (با من بیعت کنید که ذره -
ای به الله شرک نورزید و دزدی نکنید
و زنا نکنید و فرزندانان را نکشید و
با تهمتی که در پیشگاه شما است به
کسی تهمت نزنید و در امور نیکی
نافرمانی نکنید! کسی که به بیعت خود
بماند اجر او بر الله [تعالی] است و
کسی که چیزی از آنها به وی برسد،
در دنیا مجازات می‌شود و آن کفاره‌ی
آن است و کسی که از آن چیزی به و
برسد و الله [تعالی] آن را پنهان بدارد،

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 47

اگر بخواهد او را عفو می‌نماید و اگر بخواهد مجازاتش می‌کند) سپس بر آنها با او بیعت نمودیم^(۱).

9 - عبدالرحمن بن ابی بکره از

پدرش آورده است که پیامبر ﷺ فرمود:

«أَلَا أَنْبِئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكِبَائِرِ؟» (آیا به

شما خبر دهم که بزرگترین گناهان

کبیره کدام هستند؟) سه بار، گفتند:

بله، ای رسول الله! فرمود: «الْإِشْرَاقُ»

(1) أخرجه البخاری (رقم 18) ومسلم (رقم

1709) واللفظ للبخاری.

بِاللَّهِ وَعَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ» (شُرک
ورزیدن به الله [تعالی] و آزار پدر و
مادر و عاق شدن توسط آنها) در
حالی که نشسته بود و تکیه داده بود،
فرمود: «أَلَّا وَقَوْلُ الزُّورِ» (آگاه باشید
و گواهی دادن دروغ). دائماً آن را
تکرار فرمود، تا آنجا که آرزو نمودیم
که ای کاش سکوت اختیار می‌فرمود
(۱).

(1) أخرجه البخاری (رقم 2654) ومسلم

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 49

10 - عبد الله بن عمرو رضی الله
عنهما آورده است که پیامبر ﷺ فرمود:
«الْكَبَائِرُ الْإِشْرَاقُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ
الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَالْيَمِينِ
الْغَمُوسُ» (گناهان کبیره: شرک
ورزیدن به الله [تعالی] و آزار دادن
پدر و مادر و عاق شدن توسط آنها و
کشتن کسی [به ناحق] و سوگند دروغ
است) (۱).

(1) أخرجه البخاری (رقم 6675).

11 - ابوهریره رضی الله عنه آورده است که
پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «اجْتَنِبُوا السَّبْعَ
الْمُوبِقَاتِ» (از هفت هلاک کننده
اجتناب ورزید!) گفتند: ای رسول الله!
آنها چه هستند؟ فرمود: «الشِّرْكُ بِاللَّهِ
وَالسَّحَرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا
بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ
وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الزَّحْفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ
الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ» (شِرک و رزیددن
به الله [متعالی]، جادو و دعا نویسی،
قتل کسی که الله [تعالی] کشتن او را

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 51

حرام فرموده است، مگر از روی حق، خوردن ربا، خوردن مال یتیم، فرار در زمان کارزار و تهمت زدن به زنان پاک و مؤمن و غافل [از گناه، به طوری که فکر گناه به سراغ آنها نمی‌آید]]^(۱).

12 - معاذ بن جبل رضی الله عنه گفته است: من با پیامبر صلی الله علیه و آله بر یک سواری سوار بودیم و بین من و او چیزی نبود، جز

(1) أخرجه البخاری (رقم 2766)، ومسلم

آخر زینش، فرمود: «یا معاذ» (ای معاذ!) گفتم: اجابت تو را می‌نمایم و تو را یاری می‌دهم. سپس مدتی گذشت و فرمود: «یا معاذ» (ای معاذ!) گفتم: اجابت تو را می‌نمایم و تو را یاری می‌دهم. سپس مدتی گذشت و فرمود: «یا معاذ» (ای معاذ!) گفتم: اجابت تو را می‌نمایم و تو را یاری می‌دهم. فرمود: «هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ؟» (آیا می‌دانی حق الله [تعالی] بر بندگان چه می‌باشد؟) گفتم:

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 53

الله و فرستاده‌اش آگاه‌ترند، فرمود:

«حَقُّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَمَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا» (حق الله [تعالی] بر گردن بندگانش این است که او را عبادت و پرستش کنند و ذره‌ای به او شرک نوززند)، سپس مدتی گذشت و فرمود: «یا معاذ بن جبل» (ای معاذ بن جبل!) : اجابت تو را می‌نمایم و تو را یاری می‌دهم. فرمود: «هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ إِذَا فَعَلُوهُ؟» (آیا می‌دانی که حق بندگان بر الله [تعالی]

چه می‌باشد، اگر [آن حقی را که
گفتم] بجا آورند؟) گفتم: الله و
فرستاده‌اش آگاه‌ترند، فرمود: «حَقُّ
الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَهُمْ» (حق
بندگان بر الله [متعال] این است که
[اگر حق او بجا آورند] آنها را عذاب
ندهد)^(۱).

13 - جابر رضی الله عنه گفته است: مردی

نزد پیامبر صلی الله علیه و آله رفت و گفت: ای رسول

(1) أخرجه البخاری (رقم 5967) ومسلم

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 55

الله! آن دو چیز که واجب می‌کند، چیست؟ فرمود: «مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ مَاتَ يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ» (کسی که بمیرد و ذره‌ای به الله [متعال] شرک نرزد، داخل بهشت می‌شود و کسی که بمیرد و ذره‌ای به الله [متعال] شرک بورزد، داخل آتش جهنم می‌شود)^(۱).

(1) أخرجه مسلم (رقم 93).

14 - ابوذر رضی الله عنه آورده است که

رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ

وَجَلَّ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ

أَمْثَالِهَا وَأَزِيدُ وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ

فَجَزَاؤُهُ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا أَوْ أَغْفَرُ وَمَنْ تَقَرَّبَ

مِنِّي شِبْرًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعًا وَمَنْ

تَقَرَّبَ مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا وَمَنْ

أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً وَمَنْ لَقِينِي

بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطِيئَةٌ لَا يُشْرِكُ بِي

شَيْئًا لَقِيْتُهُ بِمِثْلِهَا مَغْفِرَةٌ» (الله عز وجل -

فرماید: کسی که با نیکی بیاید برای

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 57

او ده برابر خواهد بود و [گاهی آن را] بیشتر می‌کنم و کسی که با بدیی بیلید مجازات او بدیی مثل آن است یا آن که او راهی آمرزم و کسی که به اندازه‌ی یک وجب به من نزدیک شود من به اندازه‌ی یک ساعد به او نزدیک می‌شوم و کسی که به اندازه‌ی یک ساعد به من نزدیک شود من به اندازه‌ی فاصله نوک انگشتان دو دست از یکدیگر، به او نزدیک می‌شوم، کسی که با راه رفتن به سمت من

بیاید، من با حالتی ب بین راه رفتن و
دویدن (هروله) به نزد او می‌روم و که
به دیدار من برسد در حالی که به
اندازه‌ی کلاغ‌های روی زمین خطا
داشته باشد و ذره‌ای به من شرک
نورزیده باشد، به دیدار او در حالی
می‌رسم که فقط یک کلاغ باقی می‌ماند -
ماند و آن آمرزش است^(۱).

15 - ابودرداء رضی الله عنه آورده است که

(1) أخرجه مسلم (رقم 2687).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 59

رسول الله ﷺ فرمود: «كُلُّ ذَنْبٍ عَسَى
اللَّهُ أَنْ يَغْفِرَهُ إِلَّا مَنْ مَاتَ مُشْرِكًا أَوْ
مُؤْمِنٌ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا» (هر گناهی
امید است که الله [تعالی] آن را
بیامرزد، مگر کسی که مشرک شده
باشد یا مؤمنی مؤمن دیگر را به به
عمد کشته باشد)^(۱).

(1) أخرجه أبو داود (رقم 4270) وابن

حبان في صحيحه (رقم 5980)

وصححه ووافقه الذهبي، وكذا صححه

شعيب الأرنؤوط وصححه الألباني في

16 - عبد الله بن عباس رضی

الله عنهما گفته است: پسری از او در

قدید یا عسفان وفات نمود و گفت:

ای کریب! نگاه کن مردم برای او جمع

شده‌اند، گفت: خارج شدم و دیدم که

مردم برای او جمع شده‌اند و به او

=

صحیح الجامع رقم (4534) والنسائی

فی سننه الکبری (رقم 3432) وفی

سننه الصغری (رقم 3984) وعن

زیاده: «أو الرجل يموت كافراً».

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 61

خبر دادم. او گفت: آیا چهل نفر می‌شوند؟ گفت: بله، گفت: او را بیرون ببرید! همانا از رسول الله ﷺ شنیدم که می‌فرمود: «مَا مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيَقُومُ عَلَى جَنَازَتِهِ أَرْبَعُونَ رَجُلًا لَا يَشْرِكُونَ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلَّا شَفَعَهُمُ اللَّهُ فِيهِ» (اگر شخص مسلمان‌ی بمیرد و چهل نفر برای او نماز جنازه بخوانند در حالی که ذره‌ای به الله شرک نمی‌-

ورزند، جز این نیست که الله [تعالی] شفاعت آنها را می‌پذیرد^(۱).

17 - ابوهریره رضی الله عنه آورده است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ فَتَعَجَّلْ كُلُّ نَبِيٍّ دَعْوَتَهُ وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا» (برای هر پیامبری دعایی وجود دارد که

(1) أخرجه مسلم رقم (948).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 63

مستجاب می‌شود، هر پیه‌امبری، آن را جلو انداخته است [و انجام داده است] و من دعای خود را برای شفاعت امتم در روز قیامت باقی گذاشته‌ام و امید به الله [تعالی] به کسی از امت من می‌رسد که بمیرد در حالی که ذره‌ای به الله [تعالی] شرک نوزیده باشد^(۱).

18 - ابوهریره رضی الله عنه آورده است

که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «أَمْرُكُمْ بِثَلَاثٍ

(1) أخرجه مسلم رقم (199).

وَأَنْهَاكُمْ عَنْ ثَلَاثٍ : أَنْ تَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا
تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ
اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَتَفَرَّقُوا وَتُطِيعُوا لِمَنْ
وَلَّاهُ اللَّهُ أَمْرَكُمْ ، وَأَنْهَاكُمْ عَنْ قِيلِ
وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ
(به سه چیز شما را امر می‌کنم و از
سه چیز شما را نهی می‌نمایم: این که
الله را عبادت کنید و ذره‌ای به او
شرک نوزیدید و این که همگی به
ریسمان الله [تعالی] چنگ زنید و فرقه
فرقه نشوید و از کسی که الله [تعالی]

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 65

او را صاحب امر شما قرار داده است، اطاعت کنید و شما را نهی می‌کنم از گفت و شنود بی‌جهت و زیاده‌اندازی در خواست نمودن و تلف نمودن (مال)^(۱).

19 - ابوهریره رضی الله عنه آورده است

(1) أخرجه ابن حبان في صحيحه (رقم 4560) وقال شعيب الأرنؤوط: إسناده صحيح على شرط مسلم، وصححه الألبانی فی صحیح الجامع (رقم 12).

که رسول الله ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ
يَرْضَى لَكُمْ ثَلَاثًا وَيَكْرَهُ لَكُمْ ثَلَاثًا
فَيَرْضَى لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا
وَلَا تَفْرَقُوا وَيَكْرَهُ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ
وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ» (الله
تعالی برای شما از سه چیز راضی
می‌شود و برای شما از سه چیز
کراهت دارد، برای شما راضی می‌شود
که او را بپرستید و ذره‌ای به او شرک
نورزید و همگی به ریسمان الله

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 67

[متعال] چنگ زنید و فرقه فرقه نشوید
و برای شما کراهت دارد از گفت و
شنود بی جهت و زیاده درخواست
نمودن و تلف کردن مال^(۱).

20 - ابوهریره رضی الله عنه آورده است

که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «خَمْسٌ لَيْسَ
لَهُنَّ كَفَّارَةٌ الشَّرْكَ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَتْلُ
النَّفْسِ بَغَيْرِ حَقٍّ أَوْ نَهْبُ مُؤْمِنٍ أَوْ الْفِرَارُ
يَوْمَ الزَّحْفِ أَوْ يَمِينٌ صَابِرَةٌ يَقْتَطِعُ بِهَا

(1) أخرجه مسلم (رقم 1715).

مَالًا بَغَيْرِ حَقٍّ» (پنج چیز است که کفاره ندارد: شرک به الله ﷻ و کشتن کسی به ناحق یا غارت نمودن مؤمن یا فرار در روز کارزار یا قسم دروغی که باعث خوردن مالی به ناحق می‌شود)^(۱).

21 - ابو موسی اشعری رضی الله عنه آورده

است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «إِنَّ اللَّهَ

(1) أخرجه أحمد وحسنه الألبانی فی صحیح

الجامع (رقم 3247) وقال فی إرواء

الغلیل (1202) إسناده حسن.

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 69

لِيَطَّلِعُ فِي لَيْلَةِ النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ
لِجَمِيعِ خَلْقِهِ إِلَّا لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ»
(الله [تعالی] در شب نیمه‌ی شعبان [به
بندگان] می‌نگرد و تمامی
مخلوقاتش را می‌آمرزد، مگر مشرک
[و کافر] و شخصی که [با برادر دینی
خود] دشمنی داشته باشد)^(۱).

در روایتی از معاذ رضی الله عنه آمده است

(1) أخرجه ابن ماجه (رقم 1390) وحسنه

الألبانی فی صحیح الجامع
(رقم 1819).

که پی‌امبر ﷺ فرمود: «يطلع الله إلى جميع خلقه ليلة النصف من شعبان فيغفر لجميع خلقه، إلا لمشرك أو مشاحن» (الله [تعالی] به تمامی مخلوقاتش در شب نیمه‌ی شعبان می‌نگرد و تمامی مخلوقاتش را می‌آمرزد، مگر مشرک [و کافر] یا شخصی که [با برادر دینی خود] دشمنی داشته باشد)^(۱).

¹ - «مشاحن» را صاحب بدعت و جدا شده

از جماعت نیز تفسیر نموده‌اند. (مترجم)

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 71

22 - ابوهریره رضی الله عنه آورده است

که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «وَأَلَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ يَهُودِيٌّ وَلَا نَصْرَانِيٌّ ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَّا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ» (قسم به کسی که جان من در دست اوست از این

=

(1) أخرجه ابن حبان (رقم 5665)، وقال

شعيب الارناؤوط: حديث صحيح

بشواهد.

امتهای یهودی و مسیحی کسی نیست
که من به گوش او برسم و آن را
بشنود و [بعد از آن] بمیرد، در حالی
که به چیزی که برای آن فرستاده
شده ایمان نی‌آورد، از اهل آتش
جهنم می‌شود^(۱).

23 - ابوهریره رضی الله عنه آورده است

که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «قَالَ اللَّهُ
تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ

(1) أخرجه مسلم (رقم 153).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 73

الشِّرْكَ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ مَعِيَ
غَيْرِي تَرَكَتُهُ وَشِرْكُهُ» (الله تبارک و
تعالی می‌فرماید و من بـی نی‌مازترین
شخص به شریک داشتن هستم، کسی
که عملی را انجام دهد و همراه من
کسی دیگر را شریک گرداند [و
عبادت را برای او انجام دهد یا
عبادت خود را برای او زینت دهد] او
و شریکش را رها می‌سازم [و ثواب

عمل او باطل می‌شود]»^(۱).

24 - ابوهریره رضی الله عنه آورده است

که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «تُفْتَحُ أَبْوَابُ

الْجَنَّةِ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ فَيُغْفَرُ

لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلَّا رَجُلًا

كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءٌ فَيُقَالُ

أَنْظَرُوا هَذِينَ حَتَّى يَصْطَلِحَا أَنْظَرُوا

هَذِينَ حَتَّى يَصْطَلِحَا أَنْظَرُوا هَذِينَ حَتَّى

يَصْطَلِحَا» (دربهای بهشت روز دوشنبه

(1) أخرجه مسلم (رقم 2985).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 75

و روز پنج شنبه بازمی‌شود و هر بنده‌ای که ذره‌ای به الله شرک نورزیده باشد، آمرزیده می‌شود، مگر مردی که بین او و بین برادرش دشمنی وجود داشته باشد و گفته می‌شود: به این دو فرصت دهید تا [رابطه‌ی بین خود] را اصلاح کنند! به این دو فرصت دهید تا [رابطه‌ی بین خود] را اصلاح کنند! به این دو فرصت دهید تا [رابطه‌ی بین

خود] را اصلاح کنند!)^(۱).

25 - مرةً از عبد الله آورده

است: «وقتی رسول الله ﷺ به اسراء
برده شد به سدره المنتهی رسید و او
در آسمان ششم بود و آن انتهای
معراجی بود که از زمین برده شده بود،
از آن گرفته می‌شد و به آن به انتها
می‌رسید و از بالای آن هبوط می‌کرد
و از آن گرفته می‌شد: ﴿إِذْ يَغْشَى

(1) أخرجه مسلم (رقم 2565).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 77

السُّدْرَةَ مَا يَغْشَى ﴿ [النجم: 16]

(هنگامی که [درخت] سدره را از

آنچه پوشانده بود، فرو پوشاند) گفت:

سنگفرشهای آن از طلا بود و به

رسول الله ﷺ سه چیز عطا شد، به او

نمازهای پنجگانه عطا شد و آیات

آخر سوره‌ی بقره عطا شد و آمرزیده

شدن گناهانِ بزرگِ کسی از امت وی

که ذره‌ای به الله [تعالی] شرک نورزیده

باشد»^(۱).

26- جریر بن عبد الله رضی الله عنه گفته

است: رسول الله صلی الله علیه و آله لشگری را به سوی

[قبیله‌ی] خثعم فرستاد، مردم برای پناه

گرفتن نسبت به آنها سجده نمودند و

آنها را به سرعت کشتند. این امر به

پیامبر صلی الله علیه و آله رسید، در نتیجه به آنها امر

نمود تا نصف دیه را بدهند و فرمود:

«أَنَا بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ يُقِيمُ بَيْنَ

(1) أخرجه مسلم (رقم 172).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 79

أَظْهَرَ الْمُشْرِكِينَ» (من از هر مسلمانی که بین مشرکان زندگی کند، بی‌زار هستم) گفتند: برای چه ای رسول الله؟ فرمود: «لَا تَرَأَى نَارَاهُمَا» (آتش یکدیگر را نباید بینند)^(۱).

27- جریر رضی الله عنه گفته است: نزد

(1) أخرجه أبو داود (2645) والترمذی (رقم

1604) والنسائی فی الکبری (رقم

6956) ووافقه الذهبی، وحسنه

الألبانی فی صحیح الجامع (رقم

1461).

رسول الله ﷺ آمدم و او بیعت می نمود،
گفتم: ای رسول الله! دستت را دراز
کن تا با تو بیعت کنم! و شرطی برای
من قرار بده و تو به شرط گذاشتن
عالمتر هستی، فرمود: «أَبَايُكَ عَلَيَّ
أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ ، وَتُؤْتِيَ
الزَّكَاةَ ، وَتَنَاصِحَ الْمُسْلِمِ ، وَتَفَارِقَ
الْمُشْرِكِ» (با تو بیعت می کنم بر این
که الله را عبادت کنی و نماز برپا داری
و زکات بدهی و برای مسلمان
خیرخواهی کنی و از مشرک جدا

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 81

شوی) (۱).

28 – عبد الله بن مسعود رضی الله عنه

گفته است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ مَاتَ يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ

النَّارَ» (کسی که بمیرد و ذره‌ای به الله

[متعال] شرک بورزد، داخل آتش

جهنم می‌شود)، من نیز می‌گویم: کسی

(1) أخرجه النسائي في الكبرى (رقم

7752) وفي الصغرى (رقم 4177،

وصححه الألباني في صحيح الجامع

(رقم 25).

که بمیرد و ذره‌ای به الله [متعال] شرک نورزد، داخل بهشت می‌شود^(۱).

29 – ابودرداء رضی الله عنه گفته است:

«عزیز من رضی الله عنه به من سفارش نمود: «لَا

تُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا وَإِنْ قُطِّعَتْ وَحُرِّقَتْ

وَلَا تَتْرُكُ صَلَاةً مَكْتُوبَةً مُتَعَمِّدًا فَمَنْ

تَرَكَهَا مُتَعَمِّدًا فَقَدْ بَرَّتَ مِنْهُ الذِّمَّةُ وَلَا

تَشْرَبُ الْخَمْرَ فَإِنَّهَا مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ» (به

الله ذره‌ای شرک نوزد، حتی اگر قطعه

(1) أخرجه البخاری (رقم 1238) ومسلم

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 83

قطعه شدی و آتش زده شدی و نماز واجب را به طور عمد ترک نکن و کسی که آن را از روی عمد ترک کند، حمایتی از وی نخواهد بود و شراب ننوش زیرا آن کلید هر شری است^(۱).

30 - معاذ بن جبل رضی الله عنه گفته

است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «اعبد اللهَ ولا تشرك به شیئاً، واعمل لله

(1) أخرجه ابن ماجه (رقم 4034) وصححه

الألبانی فی صحیح الجامع (رقم

.7339).

كَأَنَّكَ تَرَاهُ، وَأَعْدُدْ نَفْسَكَ مِنَ الْمَوْتَى،
وَأذْكُرِ اللَّهَ تَعَالَى عِنْدَ كُلِّ حَجَرٍ وَكُلِّ
شَجَرٍ، وَإِذَا عَمِلْتَ سَيِّئَةً، فاعْمَلْ بِجَنْبِهَا
حَسَنَةً، السِّرُّ بِالسِّرِّ، وَالْعَلَانِيَةُ بِالْعَلَانِيَةِ»

الله [متعال] را عبادت کن و ذره‌ای به
او شرک نورز! و برای الله به گونه‌ای
عمل کن که گویی او راهی بینی و
خودت را برای مرگ آماده کن! و الله
تعالی را نزد هر سنگ و هر درختی
یاد کن و اگر مرتکب بدی شدی در
پس آن نیکی را انجام بده! [اگر عمل

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 85

بد تو [مخفیانه بود] [عمل نیک را]
مخفیانه انجام بده و اگر آشکار بود،
[عمل نیک خودت را] آشکارا [انجام
بده] ^(۱).

31 - مغیره گفته است که سعد

بن عباده گفت: اگر مردی را همراه
زنم ببینم با تیزی شمشیر او راهی -

(1) أخرجه الطبرانی فی الکبیر (20/175)

رقم 374) والبيهقي في الشعب،

وحسنه الألبانی فی صحیح الجامع

(رقم 1040).

زنم^۱. لیدن به رسول الله ﷺ رسید و فرمود: «أَتَعْجَبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ وَاللَّهِ لَأَنَا أَغَيْرُ مِنْهُ وَاللَّهُ أَغَيْرُ مِنِّي وَمِنْ أَجْلِ غَيْرَةِ اللَّهِ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا أَحَدٌ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْعُذْرُ مِنَ اللَّهِ وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ بَعَثَ الْمُبَشِّرِينَ وَالْمُنذِرِينَ وَلَا أَحَدٌ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمِدْحَةُ مِنَ اللَّهِ وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ وَعَدَ اللَّهُ الْجَنَّةَ» (آیا از غیرت سعد تعجب می‌-

¹ - این در حالی است که او می‌دانست اگر

آن مرد را بکشد، حکم او قتل است. (مترجم)

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 87

کنید؟ قسم به الله من از او باغیرت تر هستم و الله [تعالی] از من باغیرت تر است و به هم بین دلیل غیرتِ الله [تعالی] است که فحشاء را در آشکار و نهان حرام نموده است، نزد کسی عذر داشتن محبوبتر از نزد الله [تعالی] نمی‌باشد و به هم بین دلیل بشارت دهندگان [به بهشت او] و ترسانندگان [از عذاب او] را مبعوث نموده است و کسی بیشتر از الله [تعالی] ستایش را دوست نمی‌دارد و به هم بین دلیل الله

[متعال] وعده‌ی بهشت داده است^(۱).

32 - ابوهریره رضی الله عنه آورده است

که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «يَدُ اللَّهِ مَلَأَى لَا تَغِيضُهَا نَفَقَةٌ، سَحَاءُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مِنْذُ خَلْقِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ؟ فَإِنَّهُ لَمْ يَغِيضْ مَا فِي يَدِهِ، وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ، وَبِيَدِهِ الْمِيزَانُ يَخْفِضُ وَيَرْفَعُ» (دست الله [تعالی]، پر است و انفاق، چیزی از آن، کم

(1) أخرجه البخاری (رقم 7416) ومسلم

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 89

نمی‌کند. او شب و روز می‌بخشد. آیا
نمی‌بینید که از بدو آفرینش آسمانها و
زمین، چقدر انفاق کرده؟ ولی چیزی
از آنچه در دست دارد، کم نشده
است؟ و عرش الله [متعال] بر روی
آب، قرار دارد. ترازو در دست اوست،
[رزق را] کم و زیاد می‌کند^(۱).

33 - ابوهریره رضی الله عنه گفته است که

مردم گفتند: ای رسول الله! آیا ما

(1) أخرجه البخاری (رقم 7419) ومسلم

پروردگاران را در روز قیامت می‌-
بینیم؟ رسول الله ﷺ فرمود: «هَلْ
تُضَارُونَ فِي الْقَمْرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ؟» (آیا در
شب مهتابی در دیدن ماه دچار مشکل
می‌شوید؟) گفتند: خیر، ای رسول الله!
فرمود: «فَهَلْ تُضَارُونَ فِي الشَّمْسِ
لَيْسَ دُونَهَا سَحَابٌ؟» (آیا در دیدن
خورشید وقتی ابری وجود ندارد،
دچار زحمت می‌شوید؟) گفتند: خیر،
ای رسول الله! فرمود: «فَإِنَّكُمْ تَرَوْنَهُ
كَذَلِكَ يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 91

فَيَقُولُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ شَيْئًا فَلْيَتَّبِعْهُ فَيَتَّبِعْ
مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الشَّمْسَ الشَّمْسَ وَيَتَّبِعْ
مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الْقَمَرَ الْقَمَرَ وَيَتَّبِعْ مَنْ
كَانَ يَعْبُدُ الطَّاغُوتِ الطَّاغُوتِ وَتَبَقَى
هَذِهِ الْأُمَّةُ فِيهَا شَافِعُوهَا أَوْ مُنَافِقُوهَا
شَكََّ إِبْرَاهِيمُ فَيَأْتِيهِمُ اللَّهُ فَيَقُولُ أَنَا
رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ هَذَا مَا كُنَّا حَتَّى يَأْتِينَا
رَبُّنَا فَإِذَا جَاءَنَا رَبُّنَا عَرَفْنَا فَيَأْتِيهِمُ اللَّهُ
فِي صُورَتِهِ الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا
رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا فَيَتَّبِعُونَ
وَيَضْرِبُ الصِّرَاطَ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ

فَأَكُونُ أَنَا وَأُمَّتِي أَوَّلَ مَنْ يُجِيزُهَا وَلَا
يَتَكَلَّمُ يَوْمَئِذٍ إِلَّا الرُّسُلُ وَدَعَاؤِي الرُّسُلِ
يَوْمَئِذٍ اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ...» (شما این

چندین او را می بینید. الله [تعالی]

مردمان را در روز قیامت جمع می کند

و می فرماید: «هر کس به دنبال هر

چه می پرستیده است برود»، هر کس

خورشید را می پرستید به دنبال

خورشید می رود و هر کس ماه را

می پرستید به دنبال ماه می رود و هر

کس طاغوتها را می پرستید به دنبال

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 93

طاغوتها می‌رود. این امت باقی ه می -
مانند و در آن شفاعت کننده یا منافق
وجود دارد - و این شک از ابراهیم
[راوی حدیث] است - الله به نزد آنها
می‌رود و می‌فرماید: من پروردگار
شما هستم. می‌گویند: اینجا خواهیم
بود تا پروردگار ما بیلید، وقتی
پروردگار ما بیاید او را می‌شناسیم، الله
[تعالی] در شکلی نزد آنها ظاهر می -
شود که او را می‌شناسند و می‌فرماید:
«من پروردگار شما هستم» و به دنبال

او می‌روند، پل صراط را بر روی پرتگاه جهنم قرار می‌دهند، من و امتم اولین کسانی هستند که از آن عبور می‌کنند. در آن روز کسی سخن نمی‌گوید، مگر رسولان و دعای رسولان در آن روز این است: یا الله! سالم بدار! سالم بدار! (...)^(۱).

34 - عدی بن حاتم رضی الله عنه آورده است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «مَا مِنْكُمْ مِنْ

(1) أخرجه البخاری (رقم 7437).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 95

أَحَدٌ إِلَّا سَيَكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ
تُرْجُمَانٌ وَلَا حِجَابٌ يَحْجُبُهُ» (کسی از
شما نیست، مگر آن که پروردگار او با
او سخن خواهد گفت، در حالی که
بین او و بین وی شرح دهنده‌ای وجود
ندارد و حجابی نیست که او را مخفی
دارد)^(۱).

35 - ابو موسی رضی الله عنه گفته است:

مردی نزد پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و گفت: مردی

(1) أخرجه البخاری (رقم 7443) ومسلم

(رقم 1016).

است که از روی تعصب می‌جنگد و
مردی است که از روی شجاعت می-
جنگد و مردی است که از روی ریا
می‌جنگد، کدام یک از آنها در راه الله
[تعالی] می‌باشد؟ فرمود: «مَنْ قَاتَلَ
لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ» (هر کس به خاطر
سرافرازی دین الله [تعالی] بجنگد، این
جنگ، جهاد در راه الله [متعال]

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 97

است) (۱).

36 - ابوذر رضی الله عنه گفته است که

رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «أَتَانِي آتٍ مِنْ رَبِّي فَأَخْبَرَنِي أَوْ قَالَ بَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَأُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ» ([فرشته‌ای] از جانب پروردگارم به نزد من آمد و مرا با خبر ساخت - یا بشارت داد - که هر کس از امت من که ذره‌ای به الله شرک

(1) أخرجه البخاری (رقم 7458) ومسلم

(رقم 1904).

نورزد داخل بهشت می‌شود) گفتم:
حتی اگر زنا و دزدی کرده باشد؟
فرمود: «وَإِنْ زَنَىٰ وَإِنْ سَرَقَ» (حتی
اگر زنا و دزدی کرده باشد)^(۱).

37 - عبد الله بن مسعود رضی الله عنه گفته

است: از پیامبر صلی الله علیه و آله سوال کردم، کدام
گناه نزد الله [متعال] بزرگتر است؟
فرمود: «أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدَاءً وَهُوَ
خَلَقَكَ» (این که برای الله [در ذات و

(1) أخرجه البخاری (رقم 1237، 7487)

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 99

عبودیت و صفات] شریکی قرار دهی
در حالی که [فقط] او تو را آفریده
است). گفتم: این خیلی بزرگ است،
گفتم: سپس کدام؟ فرمود: «ثُمَّ أَنْ
تَقْتُلَ وَلَدَكَ تَخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ»
(سپس این که فرزندت را بکشی از
ترس آن که با تو چیزی بخورد) گفتم:
سپس کدام؟ فرمود: «ثُمَّ أَنْ تُزَانِيَ

بِحَلِيلَةٍ جَارِكَةٍ» (سپس آن که با همسر
همسایه‌ات زنا کنی)^(۱).

38 - عدی بن حاتم رضی الله عنه گفته

است: نزد پیامبر صلی الله علیه و آله رفتم در حالی که
بر گردنم صلیبی از طلا بود، فرمود:
«يَا عَدِيُّ اطْرَحْ عَنْكَ هَذَا الْوَثْنَ» (یا
عدی! این بت را بی‌انداز!) و از او
شنیدم که در سوره‌ی براءت قرائت
فرمود: ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ

(1) أخرجه البخاری (رقم 7520) ومسلم

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 101

أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ ﴿[التوبة: 31]

(بزرگان دینی و روحانیان را اله -

هایی به غیر از الله [تعالی] بر می -

گزینند) فرمود: «أَمَّا إِنَّهُمْ لَمْ يَكُونُوا

يَعْبُدُونَهُمْ وَلَكِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا أَحَلُّوا لَهُمْ

شَيْئًا اسْتَحَلُّوهُ وَإِذَا حَرَّمُوا عَلَيْهِمْ شَيْئًا

حَرَّمُوهُ» (به این گونه نیست که آنان،

آنها را عبادت کنند، ولی اگر [حرامی]

را حلال کنند، آنها آن را حلال می -

دانند و اگر [حلالی] را حرام کنند، آنها
آن را حرام می‌دانند^(۱).

39- ابن عمر رضی الله عنهما

گفته است که رسول الله ﷺ فرمود:

«مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ» (کسی که

به گروهی تشابه پیدا کند، او از آنها
است)^(۲).

(1) أخرجه الترمذی (رقم 3095) والبيهقي

فی سننه الكبرى (116/10) وحسنه

الألبانی فی صحیح سنن الترمذی.

(2) أخرجه أبو داود (رقم 4031) وأحمد

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 103

40 - سمره بن جندب رضی اللہ عنہ گفته

است که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: «مَنْ

=

فی مسنده (50/2) قال الحافظ ابن

حجر فی فتح الباری (98/6) وله

شاهد مرسل بإسناد حسن، وقال ابن

تیمیه فی الفتاوی (331/25) هذا

حدیث جید، وقال فی اقتضاء الصراط

المستقیم (240/1) وهذا إسناد جید

وحسنه السيوطی فی الجامع الصغير

(رقم 8593) وصححه الألبانی فی

صحيح الجامع (رقم 6149).

جَامِعَ الْمُشْرِكِ، وَسَكَنَ مَعَهُ فَإِنَّهُ مِثْلُهُ»
(کسی که با مشرکی جماع کند و
همراه او زندگی کند، به مانند او
است)^(۱).

در روایتی دیگر آمده است: «لَا
تُسَاكِنُوا الْمُشْرِكِينَ وَلَا تُجَامِعُوهُمْ فَمَنْ
سَاكَنَهُمْ أَوْ جَامَعَهُمْ فَهُوَ مِثْلَهُمْ» (با
مشرکان زندگی نکنید و با آنها جماع

(1) أخرجه أبو داود (رقم 2787) وحسنه

الألبانی فی صحیح الجامع (رقم

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 105

نکنید، کسی که با آنها زندگی کند یا با آنها جماع نماید، از آنها است»^(۱).

41 - عبد الله بن عمرو بن

العاص رضی الله عنهما گفته است:

رسول الله ﷺ دید که من دو لباس رنگ

شده با عصفر پوشیده‌ام و فرمود: «إن

هذین من ثیاب الکفار، فلا تلبسهما»

(این دو از لباس کافران هستند و آنها

را نپوش!).

(1) أخرجه الترمذی (رقم 1605) وصححه

الألبانی فی صحیح سنن الترمذی.

در روایتی آمده است: «أُمَّكَ
أَمْرَتِكَ بِهَذَا؟» (آیا مادرت تو را به
این امر نموده است؟) گفتم: آنها را
می‌شورم؟ فرمود ﷺ: «بَلْ أَحْرَقَهُمَا»
(بلکه آنها را آتش بزنی!)^(۱).

این احادیثی چهل گانه بود که حول
توحید بودند، آنها را برگزید تا توسط
بعضی از آنها، توحید شما حفظ شود
و برای آن غیرت نشان داده شود. آنها

(1) أخرجه مسلم (رقم 2077).

چهل حدیث درباره‌ی توحید // 107

را جمع نمودم و حفظ کردن تا توحیدم و توحید برادران مسلمانم را با حفظ نمودن و یاد آور شدن به آنها، سالم نگه دارم. از الله عَزَّ وَجَلَّ درخواست می‌نمایم که به من کمک کند تا شرح آنها را بی‌مان دارم و بر معانی و راهنمایی‌های آن تأمل نمایم. همان‌گونه که از او سبحانه درخواست می‌کنم تا در آن قبولی و نشر داده شدن و نفع رساندن قرار دهد و آن را در زمره‌ی اعمال صالح و علم نافع مقرر

108//چهل حدیث درباره‌ی توحید

گرداند، او ی‌اور من است و بر آن
توانایی دارد و او برای من کافی است
و نیک نگهبانی می‌باشد و الحمد لله
رب العالمین.